

DE ZOOGDIEREN VAN HET WEERTERBOS

H. Heijligers, Lottumseweg 27, 5872 AA Broekhuizen
R.W. Akkermans, Wilhelminalaan 47, 6042 EL Roermond

Zoogdieren is een lastige soortgroep om in beeld te brengen. Het vereist nogal wat specialisme om de verschillende disciplines onder de knie te krijgen, denk aan sporenonderzoek, braakbalonderzoek, soortherkenning en batdetectoronderzoek. Tijdens het inventarisatie-weekend in juni 2001 is de studie beperkt gebleven tot vleermuizenonderzoek met behulp van batdetectors. Daarnaast zijn op een drietal locaties vallen uitgezet voor het inventariseren van muizen en spitsmuizen. Het onderzoek is daarmee te beperkt om een actueel beeld van de verspreiding van zoogdieren te schetsen. Daarom zijn de resultaten aangevuld met de gegevens uit het waarnemingenbestand van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, waardoor toch een redelijk compleet overzicht van de aanwezige zoogdieren ontstaat.

HET VELDWERK

Zoals al vermeld bestond het zoogdieronderzoek tijdens het weekeind uit twee activiteiten: onderzoek met inloopvallen naar kleine zoogdieren en batdetector onderzoek naar vleermuizen. De overige soortgroepen zijn niet gericht geïnventariseerd, wel zijn incidentele waarnemingen genoteerd. Op een drietal locaties zijn muizenvallen

(live-traps) uitgezet om de aanwezige kleine zoogdieren in kaart te brengen. Er zijn twee soorten live-traps gebruikt: Shermanvallen ($n=5$) en Longworthvallen ($n=37$). De vallen zijn op donderdagavond 7 juni 2002 in het veld geplaatst. Vervolgens zijn de vallen op vrijdag (ochtend en avond), zaterdag (ochtend en avond) en zondag (ochtend) gecontroleerd, waarna ze zijn verwijderd. Omdat maar op drie locaties is gevangen en het

Weerterbos circa 1200 hectare groot is, is het duidelijk dat het vallenonderzoek niet gebiedsdekkend is uitgevoerd.

De eerste locatie, waar vallen zijn geplaatst is in de omgeving van het IJzerpingo. Deze pingoruïne ligt in een nat bosgebied en is in augustus 2001 tot en met januari 2002 bijna volledig hersteld en opgeschoond (mededeling Stichting het Limburgs Landschap, R. Gerats). Op drie plaatsen rond het ven zijn vallen geplaatst. Zeven stonden in een droge greppel op de rand van een ruig grasland met een oude bomenrij (figuur 1). Vijf vallen zijn in het bos neergezet (figuur 2), terwijl in de randzone van het niet opgeschoonde gedeelte van het Vlasven eveneens vijf vallen werden geplaatst (figuur 3).

De tweede vanglocatie lag nabij het voormalige drinkwaterpompstation aan de Hoogbosweg bij de Bossche poel. Dit pompstation is volledig afgebroken. 12 Vallen zijn neergezet in de ruige bermzone langs de houtwal bij de toegangsweg tot het bos (figuur 4).

De derde vanglocatie betreft de toegangsweg en de bosrand nabij de Voorste Banen. Hier zijn de vallen op twee plaatsen gezet: acht stuks langs een deel van de bosrand aansluitend aan kort grasland en zeven vallen in een droge greppel langs een pad met oude eiken. Op alle plaatsen is gevangen met live-traps van het type Longworth en van het type Sherman.

Tijdens de avonden van 8 en 9 juni is op enkele locaties gericht gezocht naar het voorkomen van vleermuizen met behulp van batdetectors. Vanwege de onbekendheid van veel deelnemers met dit soort onderzoek is gekozen voor een educatieve insteek om dit onderdeel een bredere bekendheid te geven. De inventarisatie heeft plaatsgevonden met behulp van batdetectors.

RESULTATEN VALLENONDERZOEK

Het spectrum aan gevangen soorten blijft beperkt tot Bosmuis (*Apodemus sylvaticus*), bosspitsmuis (*Sorex araneus/coronatus*), Rosse woelmuis (*Clethrionomys glareolus*) (figuur 5) en Bunzing (*Mustela putorius*) (tabel I). De gevangen Bunzing betreft een jong exemplaar,

FIGUUR 1

Vangstlocatie in de omgeving van het IJzerpingo, bestaande uit een ruig grasland met oude bomen (foto: H. Heijligers).

dat het helaas niet heeft overleefd. Deze Buning was de enigste vangst in een Shermanval. Dit versterkt de indruk dat Shermanvalen voor het vangen van kleine soorten, zoals muizen en spitsmuizen, in feite minder geschikt zijn (LANGE *et al.*, 1994). De muizeninventarisaties geven een actueel beeld van de op dat moment aanwezige soorten op de drie beschreven plekken. Voor een goede indicatie van de aanwezige soorten zou echter in verschillende biotopen en op verschillende tijdstippen in het jaar onderzoek verricht moeten worden. In dit onderzoek is slechts een klein gedeelte van de aanwezige biotopen bemonsterd.

RESULTATEN BATDETECTORONDERZOEK

Tijdens het weekeind hebben in twee nachten (8 en 9 juni) vleermuisexcursies plaatsgevonden. Het aantal bezochte locaties is beperkt gebleven door het educatieve karakter van de excursies. In totaal namen ruim 30 personen deel aan deze excursies en werden zes batdetectors gebruikt (Pettersson D 100). Ook waren de weersomstandigheden verre van optimaal: beide nachten waren vrij koud. Twee soorten zijn met zekerheid waargenomen, de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de grootoorvleermuis (*Ple-*

FIGUUR 2

In een bosgedeelte bij het IJzerpingo werden eveneens vijf vallen geplaatst, op de foto staat een val van het type Longworth (foto: H. Heijligers).

cotus auritus/austriacus) (tabel II). Het voorkomen van de grootoorvleermuis was nog niet bekend in het Weerterbos. Op de avond van 8 juni werd tevens een *Myotis*-soort waargenomen. Gezien het biotoop zou het hier kunnen gaan om de Watervleermuis (*Myotis daubentonii*). Deze soort is bekend uit de directe omgeving van het Weerterbos.

LOSSE WAARNEMINGEN

Naast het gerichte onderzoek naar vleermuizen en kleine zoogdieren zijn tijdens het inventarisatieewekeind ook alle andere waarnemingen van zoogdieren of hun sporen genoteerd. Groepsgewijs is het Weerterbos overdag doorkruist, waarbij alle 11 kilometerhokken zijn bezocht. Hoewel niet specifiek gericht op zoogdieren, zijn toch data van deze diergroep door de deelnemers, voorzover zij over voldoende kennis terzake beschikten, verzameld. In totaal zijn 19 losse waarnemingen verdeeld over acht soorten genoteerd. De waargenomen soorten zijn: Egel (*Erinaceus europaeus*, $n=1$), Mol (*Talpa europaea*, $n=2$), Waterspitsmuis (*Neomys fodiens*, $n=1$), Eekhoorn (*Sciurus vulgaris*, $n=1$), Haas (*Lepus europaeus*, $n=1$), Konijn (*Oryctolagus cuniculus*, $n=3$), Vos (*Vulpes vulpes*, $n=1$) en Ree (*Capreolus capreolus*, $n=9$).

WAARNEMINGENBESTAND NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP

Het bestand van het Natuurhistorisch Genootschap bevat in totaal 193 waarnemingen van zoogdieren uit het Weerterbos. Het onderzoeksgebied met betrekking tot zoogdieronderzoek is gelegen in 11 volledige kilometerhokken en enkele kleine gedeelten van kilometerhokken. De meerderheid van de in het bestand opgenomen waarnemingen

FIGUUR 3

Niet opgeschoond gedeelte bij het IJzerpingo (foto: H. Heijligers).

FIGUUR 4

Het voormalige drinkwater pompstation Hoogbosweg. De vallen werden hier geplaatst in de zone tussen het ruige grasland en de houtsingel (foto: H. Heijligers).

is verzameld in de periode 1977 tot en met 1997. Daarbij leverde het inventarisatie-weekend 64 nieuwe waarnemingen van 15 zoogdiersoorten op, zodat in totaal 257 waarnemingen beschikbaar zijn, verdeeld over 26 soorten. Het gemiddeld aantal waarnemingen per kilometerhok voor de gehele Provincie Limburg ligt momenteel op 25 (bron: databasebestand Natuurhistorisch Genootschap). Met een gemiddelde van 23,4 waarnemingen per kilometerhok in het Weerterbos blijkt dat het gebied relatief slecht is geïnventariseerd.

De tijdens het weekeind verzamelde gegevens zijn verre van volledig. Echter, gecombineerd met de reeds aanwezige waarnemingen, kan toch een aardig beeld van de zoogdierfauna van het Weerterbos worden geschetst, zonder te pretenderen volledig te zijn (tabel III).

BESPREKING SOORTGROEPEN

De soortbesprekingen zijn gebaseerd op alle bekende waarnemingen, zowel die uit het bestaande waarnemingenbestand van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, als die van het inventarisatie-weekend in het Weerterbos. Daarnaast is gebruik gemaakt van literatuurgegevens en informatie van derden, betrekking hebbend op het Weerterbos.

INSECTENETERS

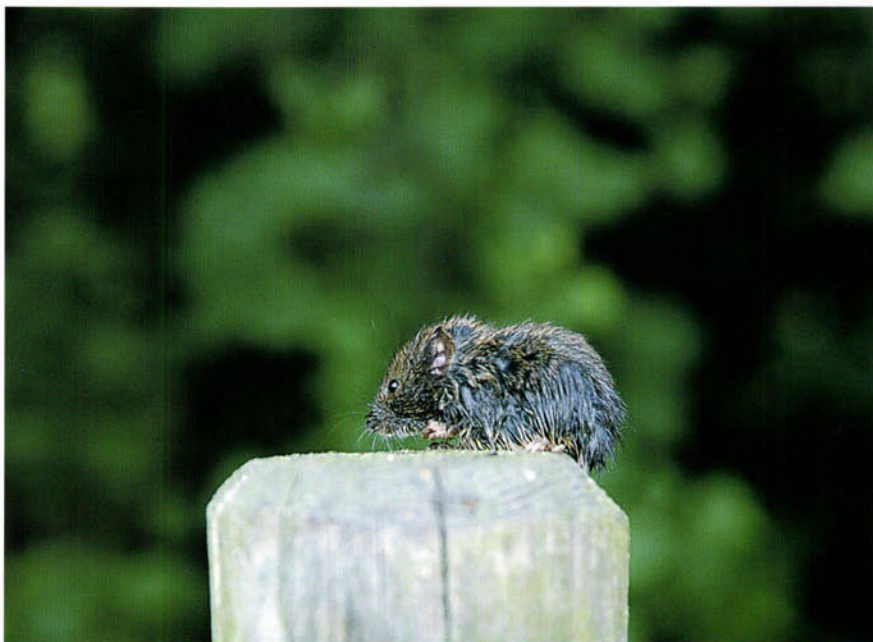
Uit de groep van de insecteneters waren drie soorten reeds bekend uit het Weerterbos: bosspitsmuis, Egel en Mol. Alle drie zijn tijdens het weekend aangetroffen. Mol en bosspitsmuis kunnen in het gehele gebied worden verwacht, terwijl de Egel meer naar de oostrand met het cultuurland is waargenomen. Of de soort werkelijk een voorkeur heeft voor de overgang naar het cultuurland is twijfelachtig. Het kan een waarnemingseffect zijn, omdat langs wegen eerder Egels

worden waargenomen dan midden in het bos.

De bosspitsmuis is tegenwoordig opgedeeld in twee soorten: namelijk de Gewone bosspitsmuis (*Sorex araneus*) en de Tweekleurige bosspitsmuis (*Sorex coronatus*). Het Weerterbos valt binnen het verspreidingsareal van beide soorten (BROEKHUIZEN et al., 1992). Omdat ze in het veld moeilijk van elkaar te onderscheiden zijn, is tijdens het weekend geen onderscheid gemaakt tussen deze twee soorten. Braakbalonderzoek zou meer duidelijkheid kunnen verschaffen over het voorkomen van deze twee soorten. De soorten zijn te onderscheiden door verschillen in de onderkaak.

Tijdens het weekend werd de Waterspitsmuis aangetroffen, een soort die niet bekend was van het Weerterbos. Het dier werd tijdens een van de veldbezoeken waargenomen in het moerasgebied van het Hugterbroek, aan de noordzijde van het Weerterbos. Hij werd beschreven als een grote zwarte spitsmuis die tussen twee pollen vegetatie opgejaagd werd (mondelijke mededeling R. Geraeds). Bevestiging van deze zichtwaarneming door het vangen met live-traps zou meer duidelijkheid kunnen verschaffen over de betrouwbaarheid van deze waarneming. Tevens zou hierdoor meer duidelijkheid verkregen worden over het voorkomen van deze soort in het Weerterbos. De Waterspitsmuis is een soort van stro-

FIGUUR 5

Deze Rosse woelmuis (*Clethrionomys glareolus*) bezig met een poetsbeurt na zijn nachtelijke verblijf in een van de live-traps (foto: H. Heijligers).

TABEL I

Resultaten van het live-trap onderzoek in het Weerterbos op 8, 9 en 10 juni 2001.
(n = het aantal vallen).

Ijzerpingo	173,7-368,0 (n=5)			174,0-367,9 (n=5) bos			174,0-367,9 (n=5) randzone		
	8 juni	9 juni	10 juni	8 juni	9 juni	10 juni	8 juni	9 juni	10 juni
Bosmuis (<i>Apodemus sylvaticus</i>)				1	1	3			1
bosspitsmuis (<i>Sorex araneus/coronatus</i> complex)				1					
Rosse woelmuis (<i>Clethrionomys glareolus</i>)	2	2	4	2	1	4	1	2	3
Bossche poel	175,0-366,8 (n=12)								
	8 juni	9 juni	10 juni						
Bosmuis (<i>Apodemus sylvaticus</i>)	1	5	2						
Rosse woelmuis (<i>Clethrionomys glareolus</i>)	3	14	4						
Voorste Banen	174,9-365,9 (n=8)			175,0-365,9 (n=7)					
	8 juni	9 juni	10 juni	8 juni	9 juni	10 juni			
Bosmuis (<i>Apodemus sylvaticus</i>)	1	1							
bosspitsmuis (<i>Sorex araneus/coronatus</i> complex)	1	1	1						
Rosse woelmuis (<i>Clethrionomys glareolus</i>)	2	4	4	2	4	8			
Bunzing (<i>Mustela putorius</i>)			1						

mend en niet stromend schoon en niet te voedselrijk water met een behoorlijke ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers (LANGE et al., 1994). In het Weerterbos kan de Waterspitsmuis zich thans waarschijnlijk redelijk handhaven. Indien de toekomstige plannen (terugbrengen oorspronkelijke vennen en natuurlijke waterlopen) zal het biotoop voor deze Rode Lijstsoort wellicht verbeteren. De Waterspitsmuis is op de Rode Lijst aangemerkt als "kwetsbaar" (LINA & VAN OMMERING, 1994).

VLEERMUIZEN

Tijdens het inventarisatieweekend zijn twee soorten vleermuizen in het Weerterbos aangetroffen, waarbij de waarneming van de grootoorvleermuis nieuw was. Het verschil tussen Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) en de Grijze grootoorvleermuis (*Plecotus austriacus*) is met behulp van batdetector niet te onderscheiden. Beide soorten komen in Limburg voor (LIMPENS et al., 1997). In 1991 heeft in het Weerterbos gericht onderzoek naar vleermuizen plaatsgevonden en is de Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) waargenomen aan de noordzijde van het gebied. In totaal is daarmee het voorkomen van drie soorten aangetoond: namelijk Gewone grootoorvleermuis, Gewone dwergvleer-

muis (*Pipistrellus pipistrellus*) en Ruige dwergvleermuis (figuur 6). Mogelijk is nog een vierde soort vastgesteld: de Watervleermuis (*Myotis daubentonii*); deze soort is ook al aangetoond in de directe omgeving (LIMPENS et al., 1997). In de nabijheid van het Weerterbos komen volgens de Atlas van de Nederlandse Vleermuizen nog enkele andere soorten vleermuizen voor: Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) en Meervleermuis (*Myotis dasycneme*) (LIMPENS et al., 1997). Het is dan ook zeer waarschijnlijk dat in het Weerterbos meer dan de drie aangetoonde soorten zullen voorkomen.

KNAAGDIENEN

Op het weekend zijn slechts twee soorten muizen aangetroffen: namelijk de Bosmuis en de Rosse woelmuis. Beide waren reeds bekend uit het Weerterbos en zullen waarschijnlijk gebiedsdekkend in elk kilometerhok voorkomen. Opmerkelijk is dat de Aardmuis (*Microtus agrestis*) niet tijdens het inventarisatieweekend is waargenomen. Tijdens een eerder veldonderzoek uit 1988 door Steven Jansen (archief Natuurhistorisch Genootschap) is de soort in zeven van de 11 kilometerhokken aangetroffen, met name in het vochtige oostelijk deel van het gebied. Omdat dit een dier is van vochtige, ruige biotopen met

hakhout, kapvlakten en bosaanplant (LANGE et al., 1994) zal de Aardmuis zich juist in dit deel van het Weerterbos thuisvoelen.

Ook de Eekhoorn wordt op basis van het waarnemingenbestand gebiedsdekkend aangetroffen. Gezien de vele naaldhoutbestanden is dit niet opzienbarend. Reeds uit de Eekhoorninventarisatie in Midden-Limburg van de jaren 1987-1989 blijkt de soort in het Weerterbos zeer algemeen voor te komen (JANSEN & JANSEN, 1990).

Waterschap Peel en Maasvallei meldt dat in 2001 en 2002 de Muskusrat (*Ondatra zibethicus*) en de Beverrat (*Myocaster coypus*) in het Weerterbos zijn gevangen. Van de Muskusrat werden in 2001 zeven exemplaren gevangen en in 2002 (tot en met week 24) tien stuks. Van de Beverrat werden respectievelijk 30 en 15 exemplaren gevangen.

Het valt niet uit te sluiten dat er meer soorten uit de groep van de knaagdieren voorkomen. Bij gebruik van braakbalgegevens zal ongetwijfeld een meer volledig beeld van de aanwezige zoogdieren ontstaan.

HAASACHTIGEN

De beide in Nederland voorkomende vertegenwoordigers van deze groep zijn in het Weerterbos algemeen en gebiedsdekkend aanwezig. Het Konijn komt vooral voor op de droge delen van het Weerterbos waar hij hopen kan graven, terwijl de Haas overal kan worden waargenomen.

ROOFDIENEN

Tijdens het weekeind is alleen een jonge Bunzing gevangen en zijn keutels van de Vos (figuur 7) gevonden. Uit het archief is het voorkomen van vier soorten roofdieren bekend. Naast de genoemde twee zijn ook Hermelijn (*Mustela erminea*) en Wasbeer (*Procyon lotor*) waargenomen, beide overigens met slechts één waarneming. Vermoedelijk komt de Bunzing in het gehele Weerterbos voor, zij het waarschijnlijk in lage dichtheden. Daarbij moet wel worden opgemerkt, dat de kleine marterachtigen moeilijk te inventariseren zijn en men afhankelijk is van vondsten van verkeersslachtoffers en van toevallige ontmoetingen.

De Wasbeer wordt gerekend tot de exoten. Zijn status in het Weerterbos is onduidelijk. De waarneming uit het Weerterbos dateert uit 1989. De eerste meldingen op de westelijke Maasoever dateren uit de jaren tachtig (JANSEN & JANSEN, 1991a). Hoewel de soort

TABEL II

Aantal waargenomen vleermuizen tijdens het batdetectoronderzoek in het Weerterbos op 8 en 9 juni 2001.

		175-367 8 juni	175-368 8 juni	173-368 9 juni	174-367 9 juni
grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus/austriacus</i>		1		
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	2	2	1	2
cf Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>		1		

FIGUUR 6

Verspreiding van Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) (●), Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) (●) en grootoorvleermuis (*Plecotus auritus/austriacus*) (●) in het Weerterbos.

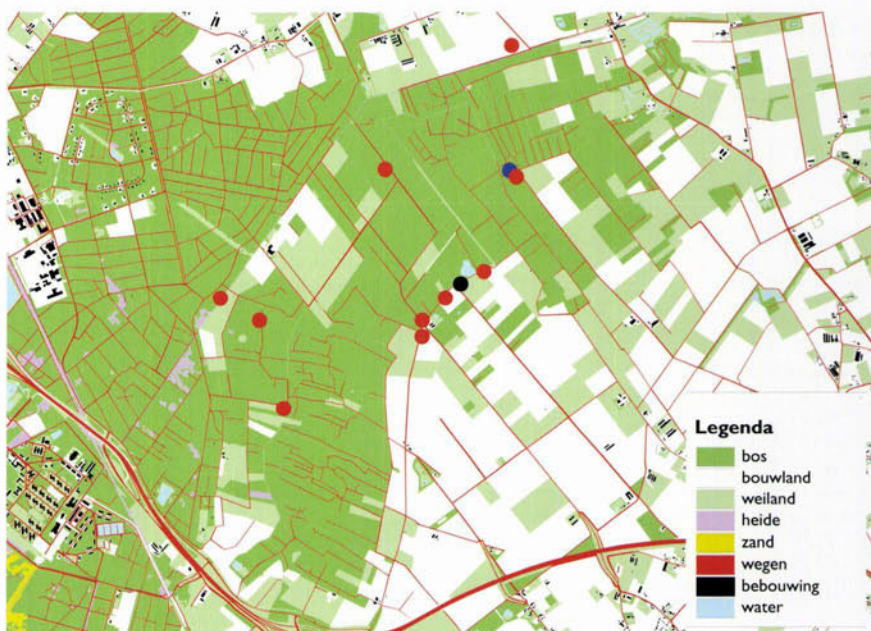
zich vanaf de Duitse grens gestaag westwaarts uitbreidt, is het onduidelijk in hoeverre de Wasbeer zich (reeds) permanent in het Weerterbos heeft gevestigd.

Opmerkelijk is dat de Das (*Meles meles*) nog niet is aangetroffen in het Weerterbos. Tijdens de Limburgse dassencensus in 1990 is de Das niet in het Weerterbos vastgesteld (JANSEN & JANSEN, 1991b). Een tiental kilometers oostelijk (Het Kruis, De Zoom) heeft dit dier zich de afgelopen tien jaar sterk weten uit te breiden. Men zou de soort in het Weerterbos inmiddels mogen verwachten, maar mogelijk vormt de Zuid-Willemsvaart met haar steile oevers een moeilijk neembare barrière. Tot in de jaren zestig moet een kleine populatie Boommarters (*Martes martes*) in het Brabants-Limburgse grensgebied hebben gewoond (BROEKHUIZEN *et al.*, 1992). Deze soort kan thans als verdwenen worden beschouwd (MÜSKENS *et al.*, 2000; VAN DEN BERGE *et al.*, 2000).

HOEFDIEREN

Het enige hoefdier dat een vaste populatie in het Weerterbos kent is de Ree. De soort komt in hoge dichtheden voor en is het meest waargenomen zoogdier in het Weerterbos (archief Natuurhistorisch Genootschap). Hoewel de Ree al vanaf 1850 bekend is, nam de dichtheid als standwild pas de tweede helft van de 20^e eeuw sterk toe (PELZERS *et al.*, 1988; BROEKHUIZEN *et al.*, 1992).

Een enkele maal wordt melding gemaakt van een Wild zwijn (*Sus scrofa*) (VERGOOSSEN *et al.*, 1986; STAAL *et al.*, 2001). Meldingen uit het Weerterbos passen in het beeld van de regelmatige meldingen van Wilde zwijnen uit Midden-Limburg ten westen van de Maas. Het betreft meestal solitaire dieren of kleine groepjes. Reeds uit de tweede helft van de 19^e eeuw, toen het Wilde zwijn in Nederland als uitgestorven gold, kwamen incidenteel zwijnen in de omgeving van Weert voor, blijkens de verleende machtigingen tot afschot uit 1877 en 1879 (PELZERS *et al.*, 1986). Ook nu nog

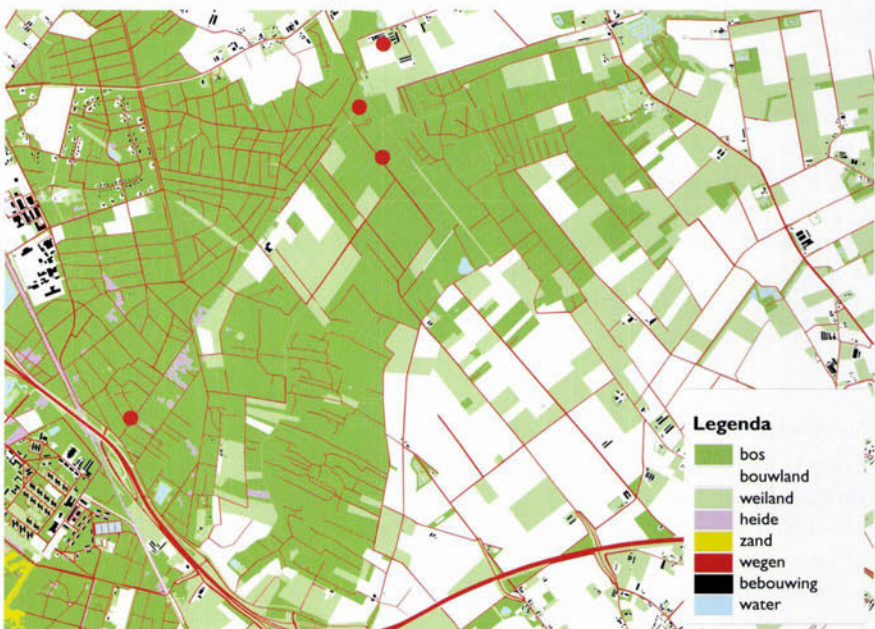
is het beleid erop gericht, in verband met te vrezen landbouwschade, om alle Wilde zwijnen in Limburg buiten het Meinweggebied af te schieten. Daardoor krijgt de soort geen kans zich westelijk van de Maas te vestigen. Zonder dit afschotbeleid had de soort zich ongetwijfeld spontaan in het Weerterbos gevestigd. Wel zijn er ambtelijke plannen om het Wilde zwijn en het Edelhert (*Cervus elaphus*) in het Weerterbos en het aangrenzende natuurgebied de Weerter- en Budelerbergen uit te zetten (GROOT BRUINDERINK *et al.*, 2000). Vanwege het restrictieve jachtbeleid is het aantal populaties van Wild zwijn en Edelhert in Nederland gering, zodat beide soorten als "gevoelig" op de Rode Lijst zijn opgenomen (LINA & VAN OMMERING, 1994).

Van het Edelhert is één waarneming uit 1988

van een verongelukt dier bekend; dit betrof een ontsnapt exemplaar (BROEKHUIZEN *et al.*, 1992).

BELANGRIJK ZOOGDIERGEBIED

In totaal zijn van het Weerterbos 26 zoogdiersoorten bekend (tabel III). Het inventarisatiewerk is niet volledig geweest en heeft ook verspreid in de tijd plaatsgevonden. Door aanvullend onderzoek (waaronder braakballenonderzoek) zou een beter en vollediger beeld kunnen ontstaan van het voorkomen van insecteneters en knaagdieren. Ook wat betreft de vleermuizen zal aan-

FIGUUR 7

Verspreiding van Vos (*Vulpes vulpes*) (●).

TABEL III

Waargenomen zoogdieren in het Weeterbos.

Voorkomen Weeterbos:

Algemeen = populatie vormend met redelijke dichtheid in het gehele gebied;

Schaars = populatie vormend in het gehele gebied maar in lage dichtheden;

Lokaal = populatie vormend maar in beperkt deel van het gebied;

Zwerver = niet populatie vormend, slechts incidentele waarnemingen;

Afwezig = niet in het gebied voorkomend;

? = niet bekend.

Status bescherming:

CB = Conventie van Bern; FF = Flora en Faunawet; HR = Habitat Richtlijn; RL = Rode Lijst.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aantal waarnemingen (n = 257)	Voorkomen Weeterbos	Status bescherming
<i>Insecteneters</i>				
bosspitsmuis	<i>Sorex araneus/coronatus complex</i>	6	Algemeen	FF
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	6	Algemeen	FF
Mol	<i>Talpa europaea</i>	23	Algemeen	FF
Waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens</i>	1	Lokaal	CB, FF, RL
<i>Vleermuizen</i>				
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	10	Algemeen	CB, FF, HR
Grootvleermuis	<i>Plecotus auritus/austriacus</i>	1	?	CB, FF, HR
Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	1	?	CB, FF, HR
cf. Waterspitsmuis	<i>Myotis daubentonii</i>	1	?	CB, FF, HR
<i>Knaagdieren</i>				
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>	7	Algemeen	FF
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>	14	Algemeen	FF
Beverrat	<i>Myocastor coypus</i>	0	Algemeen	
Bruine rat	<i>Rattus norvegicus</i>	2	?	
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	1	Lokaal	FF
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>	16	Algemeen	FF
Muskusrat	<i>Ondatra zibethicus</i>	2	Algemeen	
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	17	Algemeen	FF
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>	1	?	FF
<i>Haasachtigen</i>				
Haas	<i>Lepus europaeus</i>	32	Algemeen	FF
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	39	Algemeen	FF
<i>Roofdieren</i>				
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	8	Schaars	FF
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	1	Schaars	FF
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>	5	Schaars	FF
Wasbeer	<i>Procyon lotor</i>	1	Zwerver ?	
<i>Hoefdieren</i>				
Edelhert	<i>Cervus elaphus</i>	0	Afwezig	CB, FF, RL
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>	61	Algemeen	FF
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>	1	Zwerver	FF, RL

vullend batdetectoronderzoek zeker resultaat opleveren. Om meer duidelijkheid te krijgen over de presentie van de roofdieren, met name van de marterachtigen, zijn geen goede methodieken voorhanden. Alleen langdurig veldwerk in combinatie met een frequente aanwezigheid van waarnemers (vergroting trefkans) kan een beter beeld opleveren. Desalniettemin blijkt dat de registratie van min of meer toevallige waarnemingen leidt tot een redelijk compleet beeld van de zoogdierfauna in een gebied als het Weeterbos. Het is dan ook van groot belang dat waarnemers hun incidentele waarnemingen doorgeven aan het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

Veel (toevalls-)treffers geven toch een duidelijk beeld. Ondanks dat gericht onderzoek naar zoogdieren nooit heeft plaatsgevonden, kan worden gesteld dat het Weeterbos in Limburg voor zoogdieren een belangrijke positie inneemt. Zeker wanneer het Weeterbos wordt gezien in relatie tot de reeks van

aansluitende natuurgebieden (Hugterheide, Weeter- en Budelerbergen, Kruispeel, Stramproyerbroek) ontstaat een groot potentieel van circa 3000 hectare droge en natte natuur. Mede door het voorkomen van Rode lijstsoorten als Waterspitsmuis, en in de toekomst mogelijk Das en Wild zwijn, voldoet dit terrein aan de criteria genoemd voor "Belangrijke zoogdiergebieden in Nederland" (DIJKSTRA, 1998). Met name liggen er kansen als de genoemde gebieden in samenhang worden beheerd en ontwikkeld tot één groot grensoverschrijdend Nationaal Park op het snijpunt van Brabant en de beide Limburgen.

DANKWOORD

Dank aan de deelnemers van het Genootschapsweekend voor hun inzet en oplettendheid en aan alle 19 waarnemers of waarnemersgroepen die in het verleden zoogdierwaarnemingen uit het Weeterbos hebben doorgegeven aan het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. Zonder hun bijdrage zou dit artikel niet mogelijk zijn geweest.

Ook dank aan Harry Bussink van Stichting het Limburgs Landschap voor het vervaardigen van het kaartmateriaal.

SUMMARY

MAMMALS OF THE WEETERBOS AREA

This article combines the results of a field survey weekend with data from 30 years of irregular observations on mammals in the Weeterbos area. Although not quite up-to-date, it gives an impression of the mammals in this nature reserve. The total database includes 257 records of 26 mammal species. The most critical species is the Water shrew, a Dutch red-list species, but the area also houses many common species, like Roe deer, Red squirrel and Field vole. In view of the way the area is being managed and the relevant current council regulations, the area might in the future well be colonised by Badger, Wild boar or Red deer.

LITERATUUR

- BERGE, K. VAN DEN, S. BROEKHUIZEN & G.J.D.M. MÜSKENS, 2000. Voorkomen van de Boomarter *Martes martes* in Vlaanderen en het zuiden van Nederland. Lutra 43: 125-136.
- BROEKHUIZEN, S., B. HOEKSTRA, V. VAN LAAR, C. SMEENK & J.B.M. THISSEN, 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- DIJKSTRA, V., 1998. Belangrijke zoogdiergebieden in Nederland. VZZ, Utrecht.
- GROOT BRUINDERINK G.W.T.A., D.R. LAMMERTSMA & R. POWWELS, 2000. De geschiktheid van natuurgebieden in Noord-Brabant en Limburg als leefgebied voor Edelhert en Wild zwijn. Alterra, Wageningen.
- JANSEN, S. & W. JANSEN, 1990. De Eekhoorn in Midden-Limburg. Natuurhistorisch Maandblad 79: 235-238.
- JANSEN, S. & W. JANSEN, 1991a. De Wasbeer heeft vaste voet in Limburg. Natuurhistorisch Maandblad 80: 209-213.
- JANSEN, S. & W. JANSEN, 1991b. De Limburgse Dassenencus 1990. Natuurhistorisch Maandblad 80: 223-229.
- LINA, P.H.C. & G. VAN OMMEING, 1994. Rode lijst van bedreigde en kwetsbare zoogdieren in Nederland. IKC-natuurbeheer, Wageningen.
- LIMPENS, H., K. MOSTERT & W. BONGERS, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- LANGE R., P. TWISK, A. VAN WINDEN & A. VAN DIEPENBEEK, 1994. Zoogdieren van West-Europa. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- MÜSKENS, G.J.D.M., S. BROEKHUIZEN & H.J.W. WIJSMAN, 2000. De verspreiding van de Boomarter *Martes martes* in Nederland, in het bijzonder in de periode 1989-1999. Lutra 43: 81-91.
- PELZERS, E., J.H. DE RIJK & J.B.M. THISSEN, 1986. De verspreiding van haarwild in Limburg in de tweede helft van de negentiende eeuw. Natuurhistorisch Maandblad, 75: 192-196.
- PELZERS, E., J.H. DE RIJK & J.B.M. THISSEN, 1988. Zoogdieren in Limburg vóór 1850. Natuurhistorisch Maandblad, 77: 166-172.
- STAAL, E., A. OVAA, B. LOCHT, H. RENES & J. BUYS, 2001. Uit en Thuis boek. Stichting het Limburgs Landschap, Arcen.
- VERGOOSSEN, W. & W. VAN DER COELEN, 1986. Zoogdieren in Limburg, een voorlopig verslag. Zoogdierenwerkgroep van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, Maastricht.